

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Leadership of the Basic Educational Administrators, Network Interdisciplinary Area
3, Secondary Educational Service Area Office 29 Affiliated.

นงคริ์รักษ์ มีศรี¹

ไพโรจน์ พรหมมีเนตร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 รวม จำนวน 242 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) สุ่มตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t – test แบบ Independent samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีภาวะผู้นำสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมา คือ ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์และด้านการสร้างแรงบันดาลใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

² คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

Abstract

The Purpose of this research was to study and compare the leadership of the fundamental educational administrators, network interdisciplinary area 3, secondary educational service area office 29 affiliated which classified by position and size of the institutions. The samples used in this study were 242 people who were personnel in basic education of network interdisciplinary area 3, secondary educational service area office 29. Determine the sample size by using tables Krejcie & Morgan. All of them were selected by random stratified sampling for location and size of the institution. The instruments used in the study were a questionnaire. It had 5 levels of rating scale, and the reliability of the questionnaire was 0.96 which used in data collection. The statistical data analysis involved Arithmetic Mean, Standard Deviation, t-test for Dependent Samples, and F – test for One-way analysis of variance.

The results showed:

1) The leadership of them was moderate. Considering in each aspect found that the side with the highest leadership of the intellectual stimulation. The second is the relationships of individual inspiration and ideological influence.

2) The comparison between the opinions of school administrators and teachers about the leadership of them. Overall, the difference was statistically significant .05. Considering in each aspect found that the influence of ideological and motivational spoiled significantly different statistically .05 the other side was not different.

3) The comparison between the opinions of people in the academy with different sizes on the leadership of them. Overall, the difference was statistically significant .05. Considering that in each aspect found. The inspiring and stimulating intellectual difference was statistically significant .05. The other was not different.

Keywords: Leadership, The Basic Educational Administrators, Network Interdisciplinary Area 3, Secondary Educational Service Area Office 29

บทนำ

ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทุกๆ องค์การต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ลงไปสู่ระดับสังคม องค์การ ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีและด้านอื่นๆ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าในสถานะแบบนี้ สังคมไทยควรมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน มีสันติสุข และเอาชนะวิกฤติการณ์ด้านต่างๆที่กำลังเผชิญ (สราญรัตน์ จันทมน, 2548 : 1) ประเทศไทยได้เกิดแนวความคิดการปฏิรูป ระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 รวมไปถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งสาระสำคัญของการปฏิรูปมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญในการพัฒนาคน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เน้นพัฒนาคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม มีความรอบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง อันส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชน

ของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งส่งเสริมคุณธรรม ความเป็นไทย ทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับคนอื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-2) แนวทางในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลง คือมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยอาศัย “การศึกษา” เป็นกลไกสำคัญในการสร้างรากฐานพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้คนในสังคม (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : ระบบออนไลน์)

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด การปฏิรูปการศึกษาจะต้องเกิดขึ้นอย่างจริงจังในสถานศึกษาในฐานะของหน่วยงานระดับปฏิบัติ (สรายุรัตน์ จันทะมล, 2548 : 3) กล่าวได้ว่า ผู้บริหารในฐานะผู้นำ ได้รับการกระจายอำนาจให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ทุกประการ และต้องรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการตรวจสอบจากชุมชนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการพัฒนากิจการคุณภาพ การจัดการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้ระบบการศึกษาของชาติเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสร้างภาวะผู้นำ (Leadership) ที่เข้มแข็งในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำหรือใช้ภาวะผู้นำได้เหมาะสมเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่ดี จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้ สถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เพราะผู้นำจะมีความสามารถในการใช้อิทธิพลในการโน้มน้าวจูงใจบุคลากร ในการปฏิบัติงานให้ตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของงานเกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

สหวิทยาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ส่งเสริม พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเกิดผลดีกับการจัด การศึกษาในสังคมยุคใหม่ และส่งผลดีแก่ผู้เรียนทุกคน อย่างต่อเนื่อง ในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายสหวิทยาเขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จในงาน ผู้บริหารจึงควรมีภาวะผู้นำที่ เข้มแข็งในทุกด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายสหวิทยา เขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพตามกรอบแนวคิดของ Bass (มงคลชัย จตุพรชัยมงคล , 2550 : 5) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (Idealized influence or Charisma leadership) ด้าน การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation) ด้าน การมุ่งความสัมพันธเป็นรายคน (Individualized consideration)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 651 คน โดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 242 คน โดยจำแนกตามตำแหน่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 218 คน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 20 คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 89 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 133 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปเก็บด้วยตนเอง และทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 242 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่งโดยการทดสอบค่าที (t - test แบบ Independent samples)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ทำการทดสอบ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีภาวะผู้นำสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมา คือ ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ด้านการสร้าง

แรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์และด้านการสร้างแรงบันดาลใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยภาพรวม พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีพฤติกรรมสูงสุด คือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมา คือ ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ด้านการบริหารตลอดทั้งมีความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การดำรงชีวิตเพื่อทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดทั้งการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ทุกคนในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดในการทำงานเพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหาร ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเช่นกัน แต่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นนับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผน กำหนดนโยบาย อำนวยการและมอบหมายให้งาน กำกับติดตามเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และยุคนี้ผู้บริหารต้องสร้างภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงาน ผู้บริหารจะต้องอาศัยความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งจึงจะสามารถสร้างความมั่นใจ ความมั่นคงให้กับคนในองค์กรและก่อให้เกิดการยอมรับในการเป็นผู้นำได้ อีกทั้งมีความเต็มใจเข้าร่วมการพัฒนาและปรับเปลี่ยนองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีความจริงจังในการมุ่งใจให้บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความไว้วางใจ ตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือให้ได้ผลมากกว่าที่คาดหวังไว้ โดยให้คำแนะนำให้คำปรึกษากระตุ้นบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาและคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัลรัตน์ ชูสุทธิ(2555: บทคัดย่อ) และงานวิจัย

ของอัญธิมา บัวด้วง (2555 : บทคัดย่อ)

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาและด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีลักษณะการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มิมุมมองการทำงานที่ต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจหลัก คือ นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยจะต้องเป็นผู้นำด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการสั่งการ ส่วนครูผู้สอนมีหน้าที่ปฏิบัติการสอน ปฏิบัติตามคำสั่ง มีบทบาทเป็น ผู้ฝึกผู้จัดประสบการณ์ ผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่าแนวคิดเห็นของบุคคลไม่เหมือนกัน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Bass (สมพร จำปานิล, 2550 : 5) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า การบริหารต้องคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มุ่งพัฒนาวิสัยทัศน์และยกระดับภาวะผู้ตามและสอดคล้องกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนแปลงองค์กรที่ตนเองรับผิดชอบไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าเป็นคนกล้าเปิดเผย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าของเป้าหมายและสร้างแรงผลักดันในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่า เรียนรู้ตลอดชีวิต มองการณ์ไกล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณรัตน์ ทองมา (2555 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของ วีระพล อริธนากุล (2555 : บทคัดย่อ)

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ บุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับบุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลาง และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับบุคลากรในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับบุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลาง และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กกับบุคลากรในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ และด้านการมุ่งความสัมพันธ์รายคน พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ใช้ภาวะผู้นำ แตกต่างกันไปตามบริบทและสภาพทั่วไปของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรทางการศึกษาให้บริหารจำนวนมาก ย่อมมีโอกาสด้านการใช้ภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาน้อยกว่า (สุรชิน วิเศษลา, 2550 : 74) กล่าวคือสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนาเป้าหมาย กระตุ้นคณะครูให้เกิดการคิดแก้ปัญหาเพื่อเป้าหมายของสถานศึกษา ยิ่งสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จึงต้องคาดหวังในผลการปฏิบัติการที่สูง ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบหน้าที่ของคณะครู ส่งเสริมการปฏิบัติงานในลักษณะที่ทีมงานเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนทุกคนก็จะรู้สึกว่าเป็นผู้ทำให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ (2554 : บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้**

1. จากผลการวิจัยผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่ดีในการบริหารและสมควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป เพราะผู้บริหารคือบุคคลสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งเป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจที่ดีแก่บุคลากรให้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา

2. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงานและให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน ควรเน้นย้ำให้ผู้ร่วมงานเกิดจิตสำนึกในการทุ่มเทต่อการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน ควรพูดและแสดงให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

3. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ควรทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความสนใจที่จะค้นหาวิธีการใหม่ๆ ในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายและมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ควรให้ความสนใจที่จะปรับปรุงวิธีการทำงานแบบเก่าๆ สนับสนุนผู้ร่วมงานให้คิดแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ด้วยวิธีการใหม่ๆ ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงาน และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพูดคุย วิเคราะห์ในเรื่องที่อาจจะเกิดปัญหา

5. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ควรให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล รับฟังเรื่องราวและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยความตั้งใจ และเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำวิธีการทำงานแก่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่สามารถเก็บข้อมูลในเชิงลึกได้ เช่น การสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จรัลรัตน์ ชูสุทธิ . (2555). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : เนติกุล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สุวีริสาสน์.
- มงคลชัย จตุพรชัยมงคล. (2550). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัย

บุรพา. ถ่ายเอกสาร.

สรายุรัตน์ จันทะมล. (2548). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2**. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559)**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.udd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/index.htm> (12 พฤษภาคม 2557).

อัญธิมา บัวด้วง. (2555). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39**. รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

Bass, Bernard M. (1985). **Leadership and Performance Beyond Expectation**. New York: The Free Press.